

ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНИЙ ІМПЕРАТИВ ЯК НАПРЯМ БЕЗПЕЧНОГО ВЕДЕННЯ ВИДОБУВНИХ РОБІТ

*Літвінов Ю.І., здобувач
кафедра прикладної економіки,
ДВНЗ «Національний гірничий університет
м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19*

Взаємовідносини природи та суспільства характеризуються наявністю екологічних обмежень, необхідністю технологічного вирішення питань щодо охорони природи, запобіганню виникнення та походження еколого-економічних проблем. За даними Всесвітнього банку, витрати на запобігання можливих негативних впливів на навколишнє середовище, екологізація виробництва окупаються в середньому за 5 - 7 років [1]. Відомі сьогодні технології відкритої розробки родовищ корисних копалин характеризуються сильним негативним впливом на навколишнє природне середовище, передусім, значною площею відпрацьованих земель, які більшою частиною втрачені для використання за первісним напрямом.

Згідно з чинним законодавством [2], підприємство-забруднювач зобов'язаний сплачувати (компенсувати) економічні збитки від негативного екологічного впливу на здоров'я людей, сільськогосподарські угіддя, водні, лісові, рекреаційні ресурси, основні фонди промисловості та інше. За забруднення природного середовища, а також за вичерпування ресурсів на екологічно небезпечну технологію, до якої належить розробка родовища, встановлені податкові обмеження. Якщо підприємство не дотримується вимог гранично-допустимих нормативів, то застосовуються надбавки до екологічного податку, які мають стимулювати перехід на маловідходні технології чи ефективні очисні споруди. У той же час, з огляду на практику ведення видобувних робіт, гірничі підприємства не дотримуються вимог названого законодавства. З метою їх спонукання до відповідального розуміння природоохоронних вимог гірничодобувні підприємства мають здійснювати виробничу діяльність за принципом еколого-орієнтованого імперативу.

Загалом, еколого-орієнтований імператив передбачає обов'язкове, наказове, позбавлене вибору планування, організацію й практичну реалізацію, внутрішній моніторинг і контроль діяльності, здійснюваної відповідно до концепції сталого розвитку, спрямованого на реалізацію принципу еко-ефективності шляхом зниження впливу на оточуюче середовище з одночасним підвищенням рентабельності продукції. Такий імператив виявляється необхідним для того, щоб виключити перекладання витрат підприємства на суспільство й взяти їх на себе, спираючись на вихідну інформацію про необхідність використання природних ресурсів при вирішенні завдань ефективного розвитку процесів видобування й переробки корисної копалини.

Основною причиною великих витрат гірничодобувних підприємств на охорону природних ресурсів є недостатньо розвинута екологічна політика та недотримання екологічних правил та вимог, обмежень і заборон, чинних і таких, що виникнуть у майбутньому, насамперед, збалансованість виробництва з природою, співіснування техносфери й біосфери для збереження та відтворення останньої. Саме в цьому напрямку еколого-орієнтованого імперативу має бути побудована технологія розкриття і розробки горизонтальних родовищ корисних копалин.

З кожним роком на гірничому підприємстві зростає плата за забруднення атмосферного повітря, стічних вод, реабілітацію ґрунтів та утилізацію відходів, тому що гірничі роботи у цілому не забезпечують ні зниження витрат на природоохоронні заходи, ні обсягів забруднення природного середовища. З результатів наукових досліджень та світового досвіду відпрацювання родовищ витікає головний принцип щодо ощадливого, господарського використання природних ресурсів, максимально можливого збереження навколишнього середовища – це порушення природи та розміщення відходів виробництва й викидів на зведеній до мінімуму площі у межах безпосередньої робочої зони, якою являється вироблений простір кар'єру.

Отже, з метою спонукання гірничих підприємств до відповідального виконання природоохоронних вимог їх виробничу діяльність слід контролювати за принципом еколого-орієнтованого імперативу, який передбачає обов'язкове, наказове, позбавлене вибору планування, організацію й практичну реалізацію діяльності, здійснюваної відповідно до концепції сталого розвитку.

Список літератури:

1. Научные основы рационального природопользования при открытой разработке месторождений: монография / Г.Г. Пивняк, И.Л. Гуменник, К. Дребенштедт, А.И. Панасенко. – Днепропетровск: НГУ, 2011. – 568с.
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», прийнятий в 1998 році.